

IS DE VOS WEL ZO SLIM?

Jan T. Hendriksma

*Er is nauwelijks een dier waarover zoveel fabels, sprookjes en allerlei folkloristische overleveringen bekend zijn als over de Vos (*Vulpes vulpes*). In die verhalen wordt de Vos meestal afgeschilderd als een slim dier. Vaak wordt daarbij zelfs het begrip sluw gebruikt, welk woord een ietwat crimineel equivalent is van slim. Maar is de Vos wel zo slim?*

De Vos haalt tegenwoordig bijna welkelijks de krant en dan voornamelijk als zijnde de grootste bedreiging van de weidevogelstand. Daarbij wordt de Vos dan meestal omschreven als een echte rover of zelfs een moordenaar, die vogels doodt zonder ze te consumeren. Het schijnt dat men geregeld weidevogels en eenden in het veld vindt met afgebeten kop en daarvan krijgt de Vos dan onveranderlijk de schuld. Overigens zonder dat daar ook maar een schijn van een bewijs voor wordt geleverd.

Nu is het ook moeilijk om een Vos op heterdaad te betrappen op zijn euvel-daden want de Vos jaagt doorgaans 's nachts. Als hij zich overdag al openlijk vertoont zal dat meestal in de buurt van dekking zijn, waarin hij bij gevaar onmiddellijk kan verdwijnen. In het open polderland zal hij zich bij daglicht dan ook niet gauw vertonen. Maar dat de predatie door Vossen zo groot is dat hele velden hierdoor worden leeggeroofd, wil er bij mij niet in en vooral niet dat Vossen hun prooi alleen maar doden zonder ze daarna op te eten. Dat een Vos een prooi doodt en daarna ergens verstopt om die later te kunnen opeten is aan-nemelijk, maar doodbijten en daarna open en bloot laten liggen, lijkt wel heel erg onwaarschijnlijk. Zoiets doet een dier gewoonlijk niet. De mens wel, althans sommigen. De mens hoeft niet meer te jagen om te kunnen eten (die uit de 2^e en 3^e wereld buiten beschouwing gelaten); hij/zij kan daarvoor naar een supermarkt gaan. Maar er blijken toch enkelingen te zijn die er behoefte aan hebben om hun dierlijke instinct bot te vieren. Wie er niet zo goed tegen kan moet tijdens de herfst-trek maar niet de Franse Kanaalkust bezoeken want daar loopt hij een goede kans jagers aan te treffen die letterlijk op alles schieten wat binnen schootsafstand over zee langs komt vliegen. De geschoten vogels, in allerlei soorten en maten vanaf leeuweriken tot meeuwen, vallen in zee en

niemand die daar verder nog naar omziet.

Een dier jaagt zo dus niet, op één uitzondering na: *Felis catus* of beter *Felis domesticus*, de huiskat. De kat is van nature een jager, maar de huiskat kan zich thuis zat vreten aan hapklare brokken, ook al uit de supermarkt. De kat blijkt helaas toch nog wat dichter bij de natuur te zijn gebleven als de meeste mensen en voelt nog geregeld de behoefte om het veld in te gaan om te jagen. Dat doet hij vooral 's nachts, maar ook wel overdag omdat hij geen vijanden heeft zoals de Vos die wel heeft. De kat hoeft zijn prooi niet op te eten want zijn buikje is immers al rond van de kattenbrokken. Grote prooien laat hij dus liggen, maar kleine, als muizen, neemt hij vaak mee en legt ze thuis naast de achterdeur neer. Kattenbezitters op het platteland zullen dit zonder enige twijfel kunnen beamen. En iedereen die wel eens een merel-nest in de tuin heeft gehad heeft ongetwijfeld meegemaakt dat katten de jonge merels doodden zonder deze op te eten.

Het was in de jaren rond 1960 dat een vogelwachter, die het beheer had over een weidevogelreservaat bij Offingawier in de buurt van Sneek, tot zijn grote woede geregeld doodgebeten Kieviten en Grutto's vond, soms vlak naast het nest waarop ze hadden zit ten broeden. Vossen kwamen destijds in deze contreien niet voor, dus werd er gedacht aan een Bunzing. Hij wist een val te versieren, zo eentje waar men dieren levend in kan vangen en zette die 's avonds uit op een plank over een sloot. De volgende morgen trof hij een kat aan in de val. Om zich niet het ongenoegen van de omringende boeren op de hals te halen hield hij de val (met kat) enkele seconden onder water en liet de kat daarna weer los. Deze spurte dan als een streep naar een boerenerf in de verte. Het aantal katten dat hij op die manier 's nachts heeft gevangen liep

in de tientallen en meerdere malen werd ook een recidivist gevangen. Het waren hier dus katten die de boesdoeners waren.

De Vos, slim, sluw of dom?

foto: Herman Feenstra

De meeste dieren hebben een territorium dat aan bepaalde eisen moet voldoen. De belangrijkste eis is wel dat het voldoende mogelijkheden moet hebben om zelf en ook de jongen van zoveel voedsel te voorzien dat het voortbestaan van de soort gewaarborgd is. Daarom worden de grenzen gemarkeerd en soortgenoten worden geweerd, want vele varkens maken de spoeling dun. Wanneer een Vos alle prooidieren in zijn territorium opruimt kan hij, als het een rekel is, wel vergeten dat hij ooit een moervos binnen zijn territorium krijgt, want er is geen voedsel voor twee, laat staan voor nakomelingen. Daarom is de Vos toch wel zo slim dat hij dieren die zijn eten voor de toekomst betekenen niet onnodig doodt.